

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

14.09.2022. Nr. 1.7-2/870

Uz 07.07.2022 Nr. ADM/1-18.2/22/1878

Salaspils novada pašvaldībai

Par SIA “Salaspils Siltums”

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi Salaspils novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) iesniegumu, kurā lūgts sniegt KP atzinumu par līdzdalības izvērtējumu (turpmāk – Izvērtējums) Pašvaldības kapitālsabiedrībā SIA “Salaspils Siltums” (turpmāk – Kapitālsabiedrība).

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai. Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Nemot vērā, ka daļēji ir veikts VPIL 88. panta otrajā daļā paredzētais rīcības juridiskais un ekonomiskais izvērtējums, kā arī viedokli ir sniegusi biedrība “Latvijas siltumuzņēmumu asociācija” (turpmāk – LSUA), KP sniegs atzinumu par Pašvaldības līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībā.

LSUA cita starpā norādījusi, ka siltumapgāde ir stratēģiski svarīga nozare ar augstu kvalitātes standartu un augstām vides prasībām, jo patērētāji ir iedzīvotāji. Standarta pazemināšana nav pieļaujama. Siltumapgāde ir nozare, kam infrastruktūras attīstībai nepieciešami lieli kapitālieguldījumi ar ilgu atmaksāšanās laiku. Ar Eiropas Savienības (turpmāk – ES) līdzfinansējumu realizēto projektu rezultātā radītais īpašums vai īpašums, kas guvis labumu projekta rezultātā, nedrīkst mainīt īpašnieku vai arī nedrīkst tikt iznomāts.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra datiem 100 % Kapitālsabiedrības kapitāldaļu pieder Pašvaldībai.¹

Tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana

Kā norādīts Izvērtējumā, Kapitālsabiedrības pamatdarbības veids ir tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana (35.3, saskaņā ar NACE 2.red. klasifikatoru).

¹ <https://info.ur.gov.lv/#/legal-entity/40003310183>

Starp Pašvaldības domi un Kapitālsabiedrību 06.08.2014. noslēgts deleģēšanas līgums Nr. AZM/3-24.4/14/350 par komunālo pakalpojumu (siltumapgādes) organizēšanu Salaspils novada Salaspils pilsētas un Saulkalnes ciema iedzīvotājiem.

Izpildot pašvaldības deleģēto funkciju, Kapitālsabiedrība ražo produktus un sniedz pakalpojumus:

- 1) ražo un piegādā siltumenerģiju ēku un būvju apsildei, un karstā ūdens sagatavošanai;
- 2) slēdz līgumus par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu ar patērētājiem, realizējot siltumenerģiju atbilstoši normatīvajos aktos noteiktā kārtībā apstiprinātiem tarifiem;
- 3) apkalpo, uztur, atjauno un rekonstruē esošos siltumapgādes tīklus, izbūvē jaunus siltumapgādes tīklus;
- 4) piesaista ES, citu ārvalstu finanšu instrumentus un valsts finansējumu siltumenerģijas ražošanas, piegādes un energoefektivitātes nodrošināšanai.

Kapitālsabiedrība ir saņēmusi Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas licenci siltumenerģijas pārvadei un sadalei (Nr. E23058), licences darbības zona – Salaspils, Saulkalne (Salaspils pag., Salaspils nov.). Kā arī Izvērtējumā norādīts, ka saskaņā ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas mājas lapā pieejamo informāciju, siltumenerģijas ražotāju reģistrā un siltumenerģijas tirgotāju reģistrā kā vienīgais komersants, kura juridiskā adrese ir Pašvaldības administratīvajā teritorijā, ir norādīta Kapitālsabiedrība².

No darbības uzsākšanas līdz 2012. gada beigām visa siltumenerģija gan Saulkalnē, gan Salaspilī Kapitālsabiedrības siltumavotos tika ražota, sadedzinot dabasgāzi. Kapitālsabiedrība ir mērķtiecīgi realizējusi virkni būtisku saimniecisku projektu un ar ES Kohēzijas fonda atbalstu veikusi ievērojamus ieguldījumus tehnoloģijās, lai mazinātu CO₂ izmešu daudzumu un diversificētu siltumapgādē izmantojamo kurināmo veidus, t.i.:

- 2012. gadā tika uzstādīta jauna biomasas katlu māja Salaspilī ar jaudu 7 MW;
- 2015. gadā tika uzstādīts jauns dūmgāzu kondensators Salaspilī ar jaudu 1,68 MW;
- 2019. gadā tika uzstādīts saules kolektoru lauks ar 21 672 m² saules kolektoru, kas gadā var saražot ap 12000 MWh no saules enerģijas, akumulācijas tvertne ar tilpumu 8000 m³ un biomasas katlu māja ar jaudu 3MW;
- 2021. gadā tika uzstādīti 100 kW saules fotovoltiskie paneļi, nodrošinot visu saules kolektoru lauka elektroenerģijas patēriņu no atjaunīgiem resursiem (saules).

Līdz ar to, pastāvīgi nodrošinot siltumapgādes sistēmu darbības efektivitāti un modernizāciju, zudumi Kapitālsabiedrības apkalpotajos siltumtīklos ir būtiski samazinājušies – 8,96 % pret saražoto siltumenerģijas apjomu 2021. gadā (normatīvajos aktos energoefektivitātes prasības relatīvajiem siltuma zudumiem ir noteiktas ne vairāk kā 17 % gadā).

Lielākie siltumenerģijas patērētāji Salaspils novadā ir daudzdzīvokļu dzīvojamās ēkas. Tās ir tipveida ēkas ar zemu energoefektivitāti un zemu iekštelpu komfortu.

Kapitālsabiedrība izmanto ilgtspējīgus energoresursus – 90 % siltumenerģijas tiek iegūta no atjaunīgajiem energoresursiem, t.sk. 20 % no bezkurināmās tehnoloģijas – saules kolektora lauka un akumulācijas tvertnes³. Tā kā Kapitālsabiedrība siltumenerģiju ražo savās iekārtās, Izvērtējumā secināts, ka vairāki siltuma avoti un kurināmā diversifikācija nodrošina piegāžu un cenu stabilitāti.

Izvērtējot Kapitālsabiedrības sniegto pakalpojumu, Pašvaldība secinājusi, ka līdzdalība Kapitālsabiedrībā ir jāsaglabā, jo tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu šajā jomā un Kapitālsabiedrības sniegtie pakalpojumi ir stratēģiski svarīgi Pašvaldības

²<https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiYmlyYjYmYjQ0ZGNhOS00YzgwLTU0MmEtN2IwMWU2OTUwZGRkIiwidCI6ImU0MGNhOTA5LTg3YmEtNGQ2NS05MTIiLTIU1YjVIMGRlODUwNSIsImMiOiJh9>

³ Informācija no SIA “Salaspils Siltums” tīmekļa vietnes, <https://salaspilssiltums.lv/par-uznemumu/attistiba-un-ieviestas-tehnologijas/>, <https://salaspilssiltums.lv/par-uznemumu/siltumavoti-un-kurinama-diversifikacija/>

administratīvās teritorijas attīstībai.

Attiecībā uz siltumenerģijas ražošanas, pārvades, sadales un tirdzniecības pakalpojumiem, KP norāda, ka saskaņā ar Enerģētikas likuma 51.panta pirmo daļu pašvaldības, veicot likumā noteikto pastāvīgo funkciju, organizē siltumapgādi savā administratīvajā teritorijā, kā arī veicina energoefektivitāti un konkurenci siltumapgādes un kurināmā tirgū⁴.

Tā kā centralizētā siltumapgāde (pārvade un sadale) un siltumenerģijas ražošana un tirdzniecība ir atsevišķi pakalpojumi, KP secina, ka centralizētās siltumapgādes pārvades un sadales pakalpojumu sniegšanas tirgū vēsturiski var būt izveidojies dabiskais monopols, kas izskaidrojams ar infrastruktūras izveidi un uzturēšanu un šo pakalpojumu sniegšanas tirgū vairāku konkurējošu tirgus dalībnieku darbība var nebūt iespējama un lietderīga, t.sk., ņemot vērā, ka Pašvaldības teritorijā izbūvētā siltumapgādes infrastruktūra nav atsavināma vai nododama lietošanā citam komersantam, ja tās izbūvei un attīstīšanai ir tikuši piesaistīti ES finanšu instrumentu līdzekļi.

Līdz ar to KP atzīst, ka Kapitālsabiedrības sniegtie pamatpakalpojumi – siltumenerģijas pārvade un sadale – ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē.

Attiecībā uz siltumenerģijas ražošanas un tirdzniecības pakalpojumu sniegšanu, tā kā Kapitālsabiedrības kā siltumapgādes sistēmas operatora licences darbības zonā nav citu tirgus dalībnieku, kas nodrošinātu šos pakalpojumus, secināms, ka atbilstoši VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam Kapitālsabiedrība, nodrošinot siltumenerģijas ražošanu un tirdzniecību, novērš tirgus nepilnību. Vienlaikus, tā kā šo pakalpojumu sniegšanas tirgū potenciāli ir iespējama konkurence, gadījumā, ja šo pakalpojumu sniegšanas tirgū vēlētos ienākt citi, t.sk. privātie tirgus dalībnieki, siltumenerģijas apgādes sistēmas operatoram savā licences darbības zonā atbilstoši Enerģētikas likuma 48. un 49. pantam jānodrošina iespējas arī citiem, t.sk. privātajiem tirgus dalībniekiem realizēt to saražoto siltumenerģiju.

Attiecībā uz konkrētā pamatdarbības darbības veida ietvaros sniegtajiem Kapitālsabiedrības pakalpojumiem – esošo siltumapgādes tīklu apkalpošana, uzturēšana, atjaunošana un rekonstruēšana, jaunu siltumapgādes tīklu izbūve, KP ieskatā, šādu pakalpojumu saņemšanai Pašvaldībai un Kapitālsabiedrībai būtu jāvērtē privātā sektora iesaiste, organizējot publiskos iepirkumus, Kapitālsabiedrībai saglabājot avārijas dienesta darbību.

Enerģijas apsaimniekošana

Kapitālsabiedrības sniegtais papildu darbības veids ir *enerģijas apsaimniekošana, kas ietver ēku atjaunošanas projektu vadību un energoefektivitātes pasākumu īstenošanu daudzdzīvokļu ēku sektorā Pašvaldības teritorijā*, kas uzsākts 2015. gadā, pamatojoties uz Pašvaldības domes 15.04.2015. lēmumu (turpmāk – Lēmums).

Izvērtējumā norādīts, ka minētās funkcijas ietvaros Kapitālsabiedrība neveic komercdarbību, konkurējot ar tirgū strādājošiem privātiem komersantiem, bet sniedz atbalstu daudzdzīvokļu dzīvojamo māju dzīvokļu īpašnieku kopībām organizēt un īstenot projektus, kas ir saistīti ar ēku energoefektivitātes palielināšanu, kas ietver Kapitālsabiedrības piegādātās siltumenerģijas lietderīgu izmantošanu un zudumu samazināšanu.

Lēmumā norādīts, ka Latvijā saistībā ar Direktīvas 2012/27/ES⁵ ieviešanu jāsasniedz indikatīvais valsts energoefektivitātes mērķis, kura ietvaros jānodrošina divi saistoši mērķi:

⁴ Enerģētikas likums, sk. <https://likumi.lv/ta/id/49833-energetikas-likums>

⁵ EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA 2012/27/ES par energoefektivitāti, ar ko groza Direktīvas 2009/125/EK un 2010/30/ES un atceļ Direktīvas 2004/8/EK un 2006/32/EK <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012L0027&from=LV>

katru gadu jāsasniedz 1,5 % valsts galalietotājiem piegādātās enerģijas ietaupījums un katru gadu jārenovē (jāatjauno) 3 % valstij piederošo ēku platības. Direktīvas ietvaros minētais pienākums tiek uzlikts siltumenerģijas piegādātājiem, kas Pašvaldībā ir Kapitālsabiedrība.

Tāpat Lēmumā norādīts, ka attiecīgais darbības veids atbilst Kapitālsabiedrības statūtos paredzētajiem darbības veidiem, kā arī, nodrošinot šo pakalpojumu, iedzīvotājiem tiek piedāvāts kompleksu pasākumu kopums Pašvaldībā esošo daudzdzīvokļu dzīvojamo ēku siltināšanai, kā arī šāda komercdarbības veida uzsākšana neizslēdz Kapitālsabiedrības darbību energoefektivitātes pasākumu veikšanā, izmantojot ESCO modeli, kur Kapitālsabiedrība īsteno energoefektivitātes pasākumus, strādājot ar finanšu instrumentiem.

Vienlaikus Lēmumā norādīts, ka Kapitālsabiedrība, veicot minēto komercdarbību neradīs tirgus izkropļojuma risku, jo šāda komercdarbības uzsākšana neierobežos dzīvokļu īpašnieku tiesības izvēlēties jebkuru citu tirgus dalībnieku (būvdarbu veicēju) energoefektivitātes pasākumu veikšanai savā ēkā.

Atbilstoši Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma⁶ 7. panta pirmajai daļai publiskai personai ir pienākums ne retāk kā reizi piecos gados pārvērtēt katru tās tiešo līdzdalību kapitālsabiedrībā un atbilstību šā likuma 4. panta nosacījumiem.

KP vērš Pašvaldības uzmanību, ka neatkarīgi no tā, vai veiktais izvērtējums ir sākotnējais izvērtējums vai līdzdalības pārvērtēšana, izvērtējums ir jāveic par katru no publiskas personas kapitālsabiedrības darbības veidiem⁷, kā arī izvērtējums nedrīkst būt formāls.

Veicot Izvērtējumu, KP aicina Pašvaldību norādīt, kādi Kapitālsabiedrības statūtos ietvertie darbības veidi ir attiecināmi uz konkrētā pakalpojuma sniegšanu. Tāpat KP aicina norādīt informāciju par veiktajiem projektiem (projektu ietvaros veiktajām Kapitālsabiedrības darbībām un pakalpojumiem, kas saņemti iepirkumu rezultātā). Kā arī ņemot vērā Lēmumā norādīto, ka Kapitālsabiedrības darbība, veicot minēto komercdarbību neradīs tirgus izkropļojuma risku, KP lūdz Pašvaldību vērtēt konkurences situāciju šo pakalpojumu sniegšanas tirgū, vērtēt iespējamās konkurences neitralitātes riskus⁸, kā arī sniegt informāciju, cik projektos būvdarbus, kas saistīti ar energoefektivitātes pasākumu veikšanu ir veikusi Kapitālsabiedrība, bet cik gadījumos – ārpus pakalpojuma sniedzēji.

Tāpat arī attiecībā uz citiem iespējamajiem Kapitālsabiedrības darbības veidiem KP atkārtoti 13.07.2022. vēstulē Nr.1.7-2/671 norādīto, ka, izskatot Izvērtējumu un iepazīstoties ar Kapitālsabiedrības 21.04.2022. apstiprinātajiem statūtiem, KP secina, ka Izvērtējums nav veikts par visiem (37) statūtos norādītajiem darbības veidiem.

KP uzsver, ka izvērtējums ir jāveic par katru no publiskas personas kapitālsabiedrības darbības veidiem, neaprobežojoties tikai ar tās pamatdarbību, lai konstatētu, vai īstenojas kāds no VPIL 88. panta pirmajā daļā noteiktajiem priekšnoteikumiem publiskas personas kapitālsabiedrības saimnieciskajai darbībai vai vismaz izvērtējot un sasaistot tos ar konkrēto pamatdarbības veidu, t.sk., papildinot izvērtējumu ar tirgus izpēti par Kapitālsabiedrības konkurentiem konkrēto pakalpojumu tirgū, tādējādi pamatojot iespējamās tirgus nepilnības pastāvēšanu konkrētajā pakalpojumu tirgū, proti, situāciju, kad pieprasījums pēc noteikta pakalpojuma ir lielāks nekā esošais piedāvājums.

Gadījumā, ja Kapitālsabiedrība neveic komercdarbību atsevišķās darbības jomās, kas norādītas tās statūtos, KP aicina pārskatīt un precizēt Kapitālsabiedrības statūtos noteiktos darbības veidus atbilstoši faktiskajai Kapitālsabiedrības darbībai. Lemjot par attiecīgo darbības

⁶ Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likums. <https://likumi.lv/ta/id/269907>

⁷ Konkurences padomes priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā un tās izvērtēšana, sk. šeit: https://ej.uz/PP_lidzdalibasizvertesana

⁸ Sīkāka informācija pieejama Konkurences neitralitātes izvērtēšanas vadlīnijās. Sk. šeit: https://ej.uz/konkurences_neutralitate

veidu saglabāšanu (turpināšanu), Pašvaldībai jāveic izvērtējums par katru no šiem darbības veidiem, lai konstatētu, vai īstenojas kāds no VPIL 88. panta pirmajā daļā noteiktajiem priekšnoteikumiem publiskas personas kapitālsabiedrības saimnieciskajai darbībai, t.sk., izpildot VPIL 88. panta otrajā daļā paredzēto konsultēšanās pienākumu ar komersantus pārstāvošām biedrībām vai nodibinājumiem attiecībā uz visiem darbības veidiem, lai, cita starpā noskaidrotu privātā sektora komersantu viedokli par to iespējamo iesaisti pakalpojumu sniegšanā Pašvaldības teritorijā.

KP ieskatā, lai efektīvi izmantotu publiskas personas kapitālsabiedrības pamatdarbības veikšanai nepieciešamos resursus, papildpakalpojumu veikšana var būt attaisnojama, ja izpildās visi turpmāk norādītie kritēriji:

- 1) pakalpojumi būtiski neietekmē tirgu/konkurenci;
- 2) pakalpojumi ir racionāli un cieši saistīti ar pamatpakalpojumu;
- 3) pakalpojumi nodrošina resursu lietderīgu izmantošanu (veicina publiskas personas kapitālsabiedrības maksātspēju);
- 4) pakalpojumi nav saistīti ar būtiskām investīcijām no publiskas personas kapitālsabiedrības puses.

KP lūdz papildināt Izvērtējumu atbilstoši šajā atzinumā norādītajam, iesniedzot papildināto Izvērtējumu KP.

Priekšsēdētājs

J. Gaiķis